

ÇOCUKLARA CİNSELLİK VE MAHREMİYET EĞİTİMLERİ NASIL VE NE ZAMAN AKTARILMALIDIR?

Madde 10: Eğitim ve kapsamlı cinsellik eğitim hakkı: Her birey eğitim ve kapsamlı cinsellik eğitimine erişim hakkına sahiptir. Kapsamlı cinsellik eğitimi yaşa uygun, bilimsel olarak doğru, kültürel değerleri kapsayan eğitimler olup, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve cinselliğe karşı olumlu bir bakış açısı kapsamında sunulmalıdır.

Madde 6: Mahremiyet Hakkı: Her birey herhangi bir müdahaleye maruz kalmadan kendi cinselliği, cinsel kimliği, cinsel davranışları konusunda mahremiyet hakkına sahiptir. Buna, kişiye dair cinsellikle alakalı bir bilginin başka kişilerle paylaşılmaması da dahildir.

WAS Cinsel Haklar Bildirgesi, Dünya Cinsel Sağlık Derneği (World Association for Sexual Health WAS)

Bildirge maddelerinde bahsi geçen “birey”ler sözcüğü çocuk ve bebeklerimizi de kapsamaktadır. Bu sebeple çocuklarımız büyürlerken, onları dış dünyaya hazır ve kendileri ile barışık ve özgüvenli bireyler yetiştirmeye çalışırken, onlara yaşlarına uygun bilimsel cinsellik eğitimi ve mahremiyet bilincini vermekle sorumluyuzdur. Çocuklarımızın değişen bedenlerini tanımaları, olumlu beden algısı yaratabilmeleri, yaşları ilerledikçe bedenlerinde oluşacak değişimlere hazırlıklı olabilmeleri ve en önemlisi bu karmaşık konularda doğru ve bilimsel bilgiyi güvendiği kaynaklardan alabilmesi, yanlış bilgiler edinmemesi için, önce ebeveynlerinden sonra öğretmenlerinden edineceği cinsellik eğitimi çok önemlidir. Unutulmamalıdır ki “Bedenini seven, bedenine saygı gösteren bir kişi, yetişkinliğinde de özel ilişkilerinde partnerinden aynı muameleyi bekler” (Kumru, 2016). Aynı zamanda her yaşta karşılıklarına çıkabilecek istismar/suistimal risklerine karşı çocuklarımızı bilinçlendirip güçlendirmek, karşı koyma gücü yaratmak da bizlerin ebeveyn ve eğitimci görevlerimizdendir. Bu noktada verilmesi gereken bir diğer önemli eğitim de Mahremiyet Eğitimi’dir. Her iki eğitim de, bebek doğduğundan itibaren, içeriği değiştirilerek ve detaylandırılarak öncelikle ailede verilmesi gereken bilinçlendirme çalışmalarıdır. Yazıda, iki konuya da değinmeye ve ana hatlarıyla çocuklara verilmesi gereken mesajları aktarmaya çalışacağım.

1. CİNSELLİK EĞİTİMİ

Gelişimsel Psikoloji bize çocukların gelişimsel basamaklarına göre değişen merak konularını ve bu konularla şekillenen oyunlarını bilimsel açıdan göstermektedir.

0-2 yaş: Dokunma

Bu yaş grubunda çocuklar dünyayı dokunarak keşfederler. Cinsel organlarına dokunurlar, onunla oynarlar. Bu yaşta ebeveyn ve eğitimciler olarak çocuklarımıza aktarmamız gereken bilgi, *onlara vücutlarının bölgelerini öğretmek, bu sırada cinsel organlarından da bahsetmek ve onların sade ve sadece bilimsel isimlerini kullanmaktır.*

2-5 yaş: Merak

Anaokulu çocuğu... Bu yaş grubunda çocuklar sürekli olarak etraflarındaki her şeyi merak ederler. Hem kendi hem de diğerlerinin bedenlerini merak ederler. Bu sebeple çıplak olmayı severler, arkadaşlarının ve aile üyelerinin çıplaklığını araştırırlar. Ebeveynler ve eğitimciler olarak bu yaş çocuklarına *her iki cinsin bedeninin bölgeleri bilimsel isimleriyle öğretilmelidir. Hem kendi hem de karşı cins bedenini tanımalıdırlar. Cinsel bölgelerin işlevleri anlatılır. Özel bölgeler mutlaka tanımlanmalıdır.* Bu mini eğitimler sırasında mümkün olduğunca yaş düzeyine uygun görselden faydalanmanız uzmanlar tarafından tavsiye edilir. Çocuğunuzun sürekli olarak cinsel organına dokunması ebeveyn veya aile büyüklerini rahatsız edebilir, ancak bu davranış bir gelişimsel özelliktir. Bu davranış karşısında ebeveynin aktarması gereken mesaj, *bu davranışı özel alanında, yani kendi odasında ve tek başınayken yapması gerektiğidir.* Çünkü unutmayalım; merak eden çocuk mutlaka deneyecektir.

5-7 yaş: Mahremiyet Eğitimi¹

Okul çocuğu... Mahremiyet eğitimi bu yaşta mutlaka gecikmeden verilmelidir. Okul döneminin başlamasıyla çocukların yetişkin ve akranlarıyla iletişimleri artar. Çocuklar günlerinin büyük bir kısmını ev korumasından uzak geçirmeye başlarlar ve bedenlerini korumakla yükümlüdürler. *Bedenlerinin tamamına ve özellikle özel bölgelerine onlar izin vermeden kimsenin dokunamayacağını bilmelidirler.* Bu yaş grubunun çocukları tuvalet ve soyunma odalarında cinsel organlarını birbirlerine göstererek oyunlar oynayabilirler. Bu gibi davranışlar mutlaka takip edilmeli ve çocuklar özel bölgeler hakkında bilinçlendirilmeye devam edilmelilerdir.

7-9 yaş: Cinsiyet Kuralları

Kişiliklerinin oturmaya başladığı bu yaş döneminde çocuklar karşı cinsle farklılıklarını daha net şekilde anlarlar. Ergenliğe hazırlanan beyin ve vücutları bilgilendirilmeye açtır. *Doğum, cinsiyet farklılıkları, çocuk bedeninden yetişkin bedenine geçişteki değişimler hakkında bilgilendirilmek isterler.* Eğer bilimsel ve doğru bilgiyi güvendiği ebeveyn ve öğretmeninden alamazlarsa, muhakkak, internet, yaşıtlar veya kendinden büyük arkadaş bilgisi gibi dış kaynaklara başvuracaklardır. Bu sebeple ailede verilecek olan tatmin edici ve güvenilir bilimsel bilgi çok önemlidir. Genellikle, kendi cinsleriyle daha çok oynarlar. *Bu dönemde aynı evi paylaşan ebeveynleri olarak artık bu yaş*

---

¹Yazının devamında detaylandırılmıştır.

çocuklarımızın özel alan ve zamanlarına daha çok saygı göstermeliyiz. Bu yaş döneminde kendi odasında geçirdiği özel zamanlara, banyo vakitlerine, tek başına giyinip soyunduğu zamanlara önem vermeli, onlara mahrem alanlarını sağlamalıyız. Aynı saygıyı ebeveynler olarak da çocuklardan beklememiz gerekmektedir. Karşılıklı olarak kapılar çalınarak ve izin isteyerek odalara girilmelidir. Banyolar tek başlarına yapılmalıdır. Giyinip soyunurken kimse kimseyi izlememelidir.

2. MAHREMİYET EĞİTİMİ

Sosyal hayatta normlara uygun hareket edebilen, ve kendisine yöneltilebilecek bir istismar/suistimal ortamında kendisini savunabilecek beceriye sahip çocuk yetiştirmek, ancak evde ebeveynleri tarafından, çocuğun 4-7 yaş aralığında verilmesi gereken mahremiyet eğitimi sayesinde çocuğa kazandırılabilir. Bu bilinç ve davranış kazandırma pratiklerinde mutlaka değinilmesi gereken konular vardır:

1. “Bedenim bana ait” bilinci

Hem sözel olarak hem de çocuklarına örnek olacak davranışlarıyla ebeveynler çocuklarına bedenlerinin sadece onlara ait olduğu, hiç kimsenin onların bedenlerinden yararlanamayacağı, onları suistimal edemeyecekleri bilinci kazandırmalıdır.

2. “İzin verirsem dokunabilirsin” bilinci

1. ilkeyle bağlı olarak, ebeveynler 4 yaşından itibaren çocuklarına dokunurlarken onlardan izin alarak bedenin kendine ait olma algısını desteklemelidirler. Bu sayede çocuk büyüdükçe bedenine dokunan herkesin ondan öncelikle izin alması gerektiğini bilir, izin bekler ve izinsiz dokunuşlarda rahatsızlık hisseder, kendini savunmaya geçer.

3. “Dokunulması yasak olan yerlerim” refleksi (“özel bölgeler”)

Çocuklar 4 yaşından itibaren özel bölgelerine dokunulmasından rahatsızlık hissetmelidirler. Özellikle cinsel bölgelere yapılan dokunuşlara karşı muhakkak tepki vermeleri gerekir.

4. Fiziksel baskıya karşı durma refleksi

Çocuklarımız kendilerine karşı gösterilen herhangi bir güç karşısında karşılık / tepki vermeleri ve kaçmaları gerektiğini bilmelilerdir. Kendi pratikliğine ve becerilerine güvenmeyen çocuklar istismar karşısında sineye çekilen çocuklardır. Çocuklarımızı bu anlamda güçlendirmek, kaçma becerilerini desteklemek adına evde saklambaç, ebelemece gibi oyunlar oynanması önerilmektedir.

5. Çıplaklığın sınırları; “soyunma ve giyinmede yalnızlık” gerekliliği

4 yaşından büyük çocuklar ev içinde veya herhangi bir sosyal ortamda çırılçıplak gezmemelilerdir. Tek başlarına soyunup giyinmelidirler.

6. Banyoda mahremiyet, “tuvalette benden başkası olmamalı” bilinci

Banyo, özel vakit geçirilmesi gereken bir alandır. 4 yaşından itibaren çocuklar banyoda duş alırlarken veya tuvaletlerini yaparlarken yalnız olmalıdırlar. Yalnız

duş almakta zorlanan çocuklara duş sırasında eşlik eden ebeveyn mutlaka hem kendine hem de çocuğuna mayo giydirerek özel bölgeleri saklamalıdır. Tuvalet ihtiyacı giderilirken başkalarının bunu izlememesi gerektiği algısı da bu sayede çocuğa kazandırılmalıdır.

7. “izin verirse kabul edilirsin” ilkesi

Özellikle 7 yaşından itibaren çocuklardan izin almadan onların özel dünyalarına adım atmak doğru değildir. Çocuklar odalarının onların özel alanları olduğunu kavramalıdır. Bu davranış, çocuğa rahatsız olduğu bir durumda itiraz etme becerisini de kazandırır.

8. “Güvenli dokunuş”, “güvensiz dokunuş” bilinci

Çocuklar, bu yaş döneminde sevgi niyetli ve kötü niyetli dokunuşların farkını anlayabilmelilerdir. Bu ancak güvenli güvensiz dokunuş kavramlarını onlara hikaye veya görsellerle anlatarak oturabilecek bir bilinçtir.

Bizler de ilkokul eğitimcileri olarak, evde sizlerin vermiş olduğu bilinçlendirme çalışmalarını destekleyici eğitimleri sınıf rehberlik saatlerimizde öğrencilerimize vermekteyiz. Konuyla ilgili sorularınızda ilkokul rehberlik birimimize danışmanızı öneririz.

Kaynakça

- <http://www.youtube.com/watch?v=JHySz59ydCs>
- “Güvenli dokunuş”, “güvensiz dokunuş”; <https://www.youtube.com/watch?v=zNTUMNKSNowk>
- Jülide Sevim, Anne Bu Ne?
- Rayka Kumru, 2016, Beni de bedenimi de seviyorum! (Ebeveyn ve çocuk kitapları)
- Yaşam Yanardağ Çelik, 2014, Çocuklar için cinsel eğitim öyküleri (çocuk kitabı)
- Meg Hickling, 2002, Kızlar, oğlanlar ve beden bilimi (çocuk kitabı)
- Pro familia, 2015, Bedenim bana ait! (çocuk kitabı)